Utrikeschef: Bengt Albons. Tel. utrikesredaktionen 08-738 10 54, fax 08-619 07 84.

Historiskt val sluträknat

Ingen egen majoritet för ANC • ”Fria och rättvisande val i Sydafrika”

Av LEIF NORRMAN
DN:s korrespondent

KAPSTADEN. **När slutsiffrorna i det sydafrikanska valet redovisades på fredagen stog det klart att segrande ANC inte nått två tredjedelars majoritet. Den sydafrikanska börsen tog därvid ett glädjeskutt.**

Troligen log man också belåtet hos ANC. De har vunnit klart och den betryggande balans som nu finns i parlamen-

Valet i Sydafrika

tet är troligen mer eftersträvansvärd än en egen två tredjedelars majoritet.

ANC fick 62,6 proc av rösterna, Nationalistpartiet 20,4 och Inkatha 10,5 proc.

Efter kontroverser, förseningar och förvirring kunde äntligen på fredagen valkommissionens ordförande Johann Kriegler yttra de efterlängtade orden: De första demokratiska valen i Sydafrika förklaras vara huvudsakligen fria och rättvisande.

De var, tillstod Johann Kriegler, visserligen fläckade av lokalt fusk och organisatoriska svårigheter, men detta var ”perifert” jämfört med att Sydafrikas majoritet för första gången har fått chansen att utnämna sina politiska företrädare.

Den första valdagen var tisdagen den 26 april, alltså för tio dagar sedan. Först nu har resultaten kunnat färdigställas. Det såg också ett tag ut som om hela valet höll på att misslyckas då miljoner människor köade i två dagar utan att det på många håll fanns valsedlar, bläck eller valurnor.

Genom att förlänga valproceduren och genom att en fredlig samarbetsvilja präglade samhället lyckades man vända fiaskot till en framgång. Att det var ANC som skulle avgå med en stor seger var aldrig ställt i tvivel.

I Kwazulu-Natal har uppenbart det grövsta valfusket försiggått och rapporter om att Inkatha kidnappat hela vallokaler och flyttat dem in i eget territorium förekommer, liksom att många valurnor innehåller precis 2 000 Inkatharöster och bara några hundra ANC-röster.

Men att göra om valet i Kwazulu-Natal, där ett lågintensivt inbördeskrig pågått länge och över 350 människor dödades i politiskt våld under aprilveckorna innan Inkatha hoppade på valtåget, är inte vad någon önskar. En del tvivelaktiga urnor har lämnats åt sidan och röster fördelats enligt ett antagligt stöd som partierna godkänt.

Inkathaledaren Mangosuthu Buthelezi sade på fredagen att han accepterar valresultatet ”i försoningens intresse och för att vi äntligen ska kunna börja röra oss framåt”.

Inkathas valresultat, 10,5 procent, är betydligt mer än vad många trott att partiet skulle få. Inkatha har nu blivit landets tredje största parti efter Nationalistpartiet, som fick stöd av ungefär dubbelt så stor andel av väljarkåren.

Och Inktaha har majoritet i Kwazulu-Natals nya provinsregering, där de har 41 av de 81 platserna, och deras maktbas i provinsen har befästs.

Hela den sydafrikanska politiska och ekonomiska maskinen verkar lättad och fylld av förtröstan efter valet. Utrymme för maktmissbruk av ANC tror inte många på: ANC kommer att kontrollera de politiska institutionerna, men att erövra den politiska makten tar tid, menar bedömare.

– Som regering för en ändå liten ekonomi kommer denna att bli den mest kollade regeringen i världshistorien, sade samhällsvetaren professor Lawrence Schlemmer på fredagen.

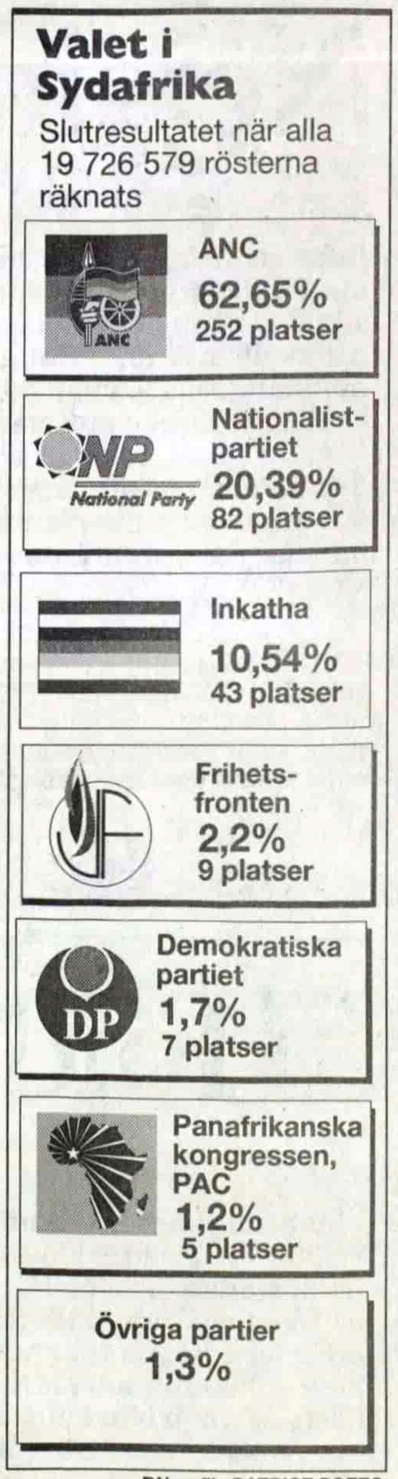
Och hans kollega Vincent Maphai var övertygad om att maktbalansen mellan politiker och ekonomer skulle göra Sydafrikas frigörelse till den första lyckade i Afrika.

Det liberala Demokratiska partiets ledare sedan många år Zach de Beer beslöt efter det dåliga valresultatet att ställa sin plats till förfogande åt yngre krafter. □

Foto: REUTER

Sydafrikas nya ledare. *ANC-ledaren Nelson Mandela och ANC-ordföranden Thabo Mbeki (längst t v) knyter sina nävar efter valsegern. Mbeki utsågs på torsdagen av Mandela till förste vice president. Bredvid honom ANC:s generalsekreterare Cyril Ramaphosa och den facklige ledaren James Motlatsi. I grafiken ovan saknas Afrikanska kristdemokratiska partiet som fick två platser i parlamentet.*

DNgrafik: PATRICE POZZO

de Klerk tredjeman

Av LEIF NORRMAN
DN:s korrespondent

KAPSTADEN. **Thabo Mbeki och F W de Klerk. Så heter Nelson Mandelas två vicepresidenter. Maktkampen i ANC om den ena vicepresidentposten förlorades alltså av Cyril Ramaphosa, mannen som lotsat ANC genom demokratiförhandlingarna.**

Cyril Ramaphosa, ANC:s generalsekreterare, är heller inte utnämnd till någon ministerpost. Han har själv begärt att i stället få fortsätta att bygga upp ANC:s organisation.

Att Thabo Mbeki nu är förste vicepresident innebär dock inte att han automatiskt är ANC:s första kort 1999. Cyril Ramaphosa kommer troligen då åter att finnas med i bilden.

Nationalistpartiet kommer förmodligen att förutom F W de Klerk som vicepresident få flera portföljer i regeringen. Den som allmänt betraktas som given är Derek Keys, finansminister.

Nelson Mandela, Thabo Mbeki och F W de Klerk sammanträdde på fredagseftermiddagen för att diskutera regeringsformeringen.

Det var, enligt Nelson Mandela, en kohandel som krävde att han åter rådgjorde med sitt parti.

Bland de redan klara från ANC:s sida är till exempel den forne gerillakommendanten Joe Modise som blir försvarsminister och boss för de forna fiendetrupperna. Kommunisten Joe Slovo får ta hand om bostads- och välfärdsdepartementet. Dullah Omar blir justitieminister, Ahmed Kathrada, den forne Robben Islandfången, blir fängelseminister. Trevor Manuel, ANC:s främste i ekonomiska frågor, blir handelsminister.

In igen från skuggorna kommer Alfred Nzo. Han ska bli utrikesminister, en post som världens nu längst sittande utrikesminister Pik Botha således får lämna ifrån sig.

Alfred Nzo var ANC:s generalsekreterare under exilåren, från 1969 till 1991. Då ersattes han vid kongressen av Cyril Ramaphosa och lämnade det översta toppskiktet. Hans återinträde, liksom vissa andra utnämningar, visar att lång och trogen tjänst är något som ANC inte glömmer bort att belöna. □